

RUT

Mach mak ohtajne yinh k'ul mak xtz'ib'nhen te' hum Rut ti' b'oj mach mak ohtajne tzet hab'ilal x'ay te'. Kochetajne yet xax ek' ya' David sreyaloj Israel, ha' tu' xtz'ib'nhelax te'. Ha' tzet q'a' xhb'ina yul te' ha' hune' ix ix Rut sb'ih ah Moab. Lawi skamtoj yichamil ix, xanikanoj ix skonhob', smam smi' b'oj sdiosal, x'ok tzujnuj ix yinh smi' kamom yichamil, ha' ya' Rut. Kaw k'ulch'an xute ix sk'ul yinh ya' Noemí tu' b'oj yichamil ix kamnajxa tu', x'ok tzujnuj ix yinh sDiosal Israel; lawitu' xmohyi ix b'oj hune' ya' israelita Booz sb'ih. Versículo xhyeniloj yinh lemb'il tzet chal Rut ti', hat ch'ilchahiloj yinh Rut 1.16-17, b'ay chala: «Hakonhob', ha' ch'okoj hinkonhob'oj han; haDios, ha' ch'okoj hinDiosaloj han. B'aytik'a chach kamoj, hat chin kamoj han; b'et tu' chin mujlaxojaytoj han». Wajeb' majan yeyoj tzet ayayoj yinh Rut ti': ch'ichikoj stzotel yinh sfamilia ya' Elimelec b'et Moab 1.1-5; kat yalni tzet xuh stit ya' Rut yinh ya' Noemí b'et Belén, 1.6-22; hakpaxtu' tzet xuh sb'eyk'oj ya' Rut pitz'nhe' trigo sat stx'otx' ya' Booz, 2.1-23; kat yapni yinh tzet xuh yochenkoj ya' Booz ya' Rut, 3.1-18. Chala tzet xuh yi'ni ya' Booz ya' Rut tu' yixaloj, 4.1-17. Xhtanhk'okanoj yalni maktaj yichmam ya' rey David 4.18-22. Yuh tzet xta'wekoj ya' Rut b'oj ya' Booz yul sti', yuxin xpitzk'a hune' yuninal heb' ya', ha' ya' tu' smam icham ya' rey David.

Ya' Rut b'oj ya' Noemí

1 ¹Yinh hunq'ahan tz'ayik yet aykoj heb' ya' juez swi'aloj konhob' Israel, x'ay hune' niman wahilal sat tx'otx' tx'otx'. Haktu' xuh stoh hune' ya' mama' ah Belén yet Judá, saynoj wa'oj sb'ah b'oj yixal b'oj kawanh sk'ahol sat tx'otx' Moab. ²Elimelec^a sb'ih ya' mama' tu', Noemí^b sb'ih yixal ya'. Mahlón b'oj Quelión sb'ih heb' naj sk'ahol ya'. Ah Efrata heb' ya' ti', ha'tik'apax Belén yet Judá.

Haktu' xuh yapni heb' ya' sat tx'otx' Moab, hat xkan heb' ya' ehoj b'et tu'.

³Yaja' xkamtoj ya' Elimelec yichamil ya' Noemí tu', xkankanoj ya' schukil b'oj heb' naj kawanh yunin.

⁴Stzujanilxa, yet xi'ni heb' naj yixal. Orfa sb'ih yixal hune' naj, Rut sb'ih yixal hunxa naj. Ah Moab heb' ix yixal heb' naj tu'. Aymi lahunheb'oj hab'il x'ehik'oj heb' naj b'et tu'. ⁵Lawitu' xkampaxtoj naj Mahlón b'oj naj Quelión. Xkankanoj ya' Noemí schukil yinh manh ichamilehal b'oj manh uninalehal.

Xtit ya' Rut yinh ya' Noemí yet xpaxtij ya' b'et Belén

⁶Hat-to ay ya' Noemí b'et Moab tu', yet xab'en ya' ta xayoj Komam Yahveh stxahyeb'al yib'anh Judá hunekxa, xa'ni Komam tzet sloh skonhob' tu'. Yuxin xpaxtij ya' Noemí b'oj heb' ix yalib' b'et tx'otx' Moab

^a1:2 *Elimelec* Rey hinDiosal han, haktu' chaliloj hune' b'ihe ti' yinh hebreo.

^b1:2 *Noemí* Hink'ulch'anil han, haktu' chaliloj hune' b'ihe ti' yinh hebreo.

tu'. ⁷ Haktu' xuh yel b'el yuh heb' ya' oxwanh tu' b'et tu', xtoh heb' ya' b'et Judá.

⁸ Xalni ya' Noemí tu' tet heb' ix kawanh yalib':

—Paxanhwejtoj yatut hemi'. Mach hojab' b'aq'inh sb'eja'kanoj Komam Yahveh yanojayoj sk'ulch'anil sk'ul heyib'anh, haka' xuh heyeni sk'ulch'anil hek'ul winh b'oj nixhtej wunin han, haxkam maxhtik'a xin heyakanoj han. ⁹ Ha' hojab' Komam Yahveh ch'a'noj tzalalal heyila', kat heyi'noj hunujxa heyichamil, xhi ya'.

Lawitu' xtaq'likanoj ya', xtz'ohnikanayoj ya' heb' ix. X'ah yaw heb' ix yoq'i, ¹⁰ xalni heb' ix tet ya':

—Machoj, xhjochetoj tawinh b'ay hakonhob' tu' han, xhi heb' ix.

¹¹ Xta'wi ya' Noemí tu', xalni ya':

Paxanhwejtoj sk'atanh hemi' wunin. ¿Tzet yuh cheyochetoj winh han? ¿Tox ayto hinwinaj unin xhpitzk'ahoj han xin, kat yokoj heyichamiloj?

¹² Paxanhwejtoj wunin, haxkam kaw ixnamhinxa han, matxa xhwiha' wichamil hunekxa han.

Waxamkami yinhtik'a hune' aq'b'al ti' xhwi' hunujxa wichamil han, kat wilni yinh yaq'b'ilxa hinwinaj unin han, ¹³ ¿tom xhto heyechma' sch'ib'ojkanh heb' naj xin? ¿Tom mach chex mohyoj yuh heyechmanoj heb' naj xin? Machta ninoj wunin. Q'a' k'ayalto yetoj hinq'inal hesataj han, haxkam ha' kaw Komam Yahveh x'anitij niman sya'tajil ti' wib'anh han, xhi ya'.

¹⁴ Haktu' xuh yahpax yaw heb' ix yoq' hunekxa; xtaq'likanoj ix Orfa tet ya' Noemí, xtz'ohnikanayoj ix ya'; wal ix Rut xin, xkankanoj ix sk'atanh ya'.

¹⁵ Xalni ya' Noemí tu' tet ix:

—Ilk'anab'i, xmeltzotoj ix hawet alib'ehal b'ay skonhob' b'oj b'ay sdiosal. Okanhpax tzujnuj yinh ix, asi', xhi ya'.

¹⁶ Xta'wi ix Rut tu', xalni ix:

—Mach chaq'an wet han ta chach wakanoj han, kat hinpohniloj hinb'ah tawinh han.

B'aytik'a chach toj, hat chin toj han;

b'aytik'a chach ehoy, hat chin ehoy han.

Hakonhob', ha' ch'okoj hinkonhob'oj han;

haDios, ha' ch'okoj hinDiosaloy han.

¹⁷ B'aytik'a chach kamoj, hat chin kamoj han;

b'et tu' chin mujlaxojaytoj han.

Ha' hojab' Komam Yahveh ch'anojayoy hunuj

niman sya'tajil wib'anh han,

ta mataj kamikal chonh pohnojtoj kokawanhil, xhi ix.

¹⁸ Yet xilni ya' Noemí, ta chilan chal ix stoh yinh ya', matxa tzet xal ya' tet ix.

¹⁹ Haktu' xuh yetb'inhén sb'ah ix Rut tu' b'oj ya' Noemí yinh b'el, masanta b'et Belén.

Yet x'okapnoj heb' ya' b'et Belén tu', xtzalakanh anma, haxkam x'apni heb' ya', chalni heb' ix ix ay b'et Belén tu':

—iYa' Noemí hune' ti!', xhi heb' ix.

²⁰ Chalni ya' Noemí tu':

—Matxa cheyal Noemí winh han, alwej Mara^c winh han, haxkam matxakanoy hintzalalal yuh YA' Shaddai Sunil Chuh Yuh han.

²¹ Kaw ay tzet aykoj yul hinq'ab' han, yet xin el b'et Belén ti' han;

^c1:20 Mara K'ayal, chaliloj yinh hebreo.

yaja' matxa ninoj tzet ib'il wuh han, yet xin
meltzotij han.

¿Tzet yuh xhto heyalpax Noemí winh han?

Hakti' x'el yinh sk'ul Komam Yahveh xanihayoj
Komam sya'tajil wib'anh han,

Ha' YA' Shaddai Sunil Chuh Yuh, ch'a'ni ek'oj ya'
wanma han, xhi ya'.

²² Haktu' xuh yanikanoj ya' Noemí tx'otx' Moab
tu'. X'ok ix Rut yalib' ya' yetb'ihoj, ix ah Moab,
xmeltzotij ya' yul skonhob' b'et Belén. Yet yichoxakoj
yilaxkanh ixim cebada, ha' tu' x'apni heb' ya' b'et
Belén tu'.

X'apni ya' Rut b'ay stx'otx' ya' Booz

2 ¹ Ay hune' sfamilia ya' Elimelec yichamil ya'
Noemí tu' Booz sb'ih. Ah Belén ya', kaw q'alom
ya' b'oj kaw ay yelapnojal yeh ya'.

² Hune' tz'ayikalil, xal ya' Rut ah Moab tu' tet ya'
Noemí:

—Chin q'an tawet han, ta chin hachatoj xol munil
han. Chin toh hinpitz'nhe' ixim cebada yinh hunuj
naj munlawom sjeb' chin okoj tzujnuj yinh han, xhi
ya'.

—K'ultik'a wunin, asi', xhi ya'.

³ Haktu' xuh stoh ya' Rut tu' xol munil, x'ichikoj
ya' spitz'nhenkanh ixim cebada xhto kan xol munil
yuh heb' naj munlawom. Tan yet ya' Booz sfamiliato
ya' Elimelec yeh hune' tx'otx' tx'otx' b'ay x'apni ya'
tu'. ⁴ Hatik'atu' x'apni ya' Booz xol smunil, hat speto
ya' b'et konhob' Belén, xtiyoxhli ya' tet smunlawom,
xalni ya':

—Ha' hojab' Komam Yahveh ch'ok heyetb'ihoj, xhi ya'.

Xta'wi heb' naj:

—Ha' hojab' Komam Yahveh ch'anihayoj stxahyeb'al hawib'anh, xhi heb' naj.

⁵Haktu' xuh sq'amb'en ya' Booz tu' tet naj aykoj swi'aloj yinh heb' naj smunlawom tu', xalni ya':

—¿Mak ay yet hune' ix q'opoh ti'?, xhi ya'.

⁶Xta'wi naj swi'al yinh heb' naj munlawom tu':

—Ha' ix q'opoh ti' ah Moab xtit yinh ya' Noemí, yet xanikanoj ya' tx'otx' Moab. ⁷Xq'an ix wet han, ta chin jeh han, ch'ok tzujnuj ix yinh heb' naj munlawom, yuh spitz'nhenkanh ix ixim cebada xhkankanoj xol munil yuh heb' naj. Haktu' xuh yok ix munil. Yinhtax sab'sahk'alil x'ichitij ix smunlahi, masanto ti'nanh. Maxhtotik'a ninoj sxew ix, lanhantok'a yul ix xewoj xol enhel ti', xhi naj.

⁸Haktu' xuh yalni ya' Booz tu' tet ya' Rut:

—Ab'e tzet xhwal han kutz'in. Kananhkanoj pitz' sk'atanh heb' ix hinchejab'lom ti' han. Mach chach toj pitz' sat hunujxa nan tx'otx'al. ⁹Chawila' yinh k'ul b'aytaj lanhan yilaxkanh ixim cebada, kat hawokoj tzujnuj yinh heb' ix hinchejab'lom han. Xax wal tet heb' naj hinmunlawom han, ta mach ch'etlojkoj heb' naj tawinh. Yet xhtajojkanh hati', chawuk'u' hawa' yul netb'al yinh ha' ha' xax yihtij heb' naj yul oq', xhi ya'.

¹⁰Haktu' xuh yay jahnoj ya' Rut tu', x'aykanoj spalanh ya' sat tx'otx', xalni ya':

—¿Tzet xawilkoj winh han mamin, yuxin kaw chayeh sk'ulch'anil hak'ul wet han, nan konhob'al hin han?, xhi ya'.

¹¹ Xta'wi ya' Booz tu':

Xax wohtajnhe sunil hej sk'ulch'anil xax hawuh yinh smi' naj kamom hawichamil han, yichotax skamtoj naj. Xwab'e han, ta xawakanoj hamam hami' b'oj hakonhob' b'ay xach pitzk'ahi, yunhe hatit b'ay hune' konhob' mach ninnoj hawohtajoj ti'.

¹² Ha' hojab' Komam Yahveh sDiosal Israel, Komam b'ay xach hul hakolo'koj hab'ah, ha' hojab' Komam ch'a'noj spaj tawet, yinh sunil hej sk'ulch'anil tzet xawuh tu', xhi ya' Booz.

¹³ Xalni ya' Rut tu':

—Kaw k'ulch'an hak'ul winh han mamin. Kaw chawa' yaq'lob'al hink'ul han. Kaw x'apni yinh wanma tzet xawal wet hayin hin hachejab'lom ti' han, waxamkami mach chin apni haka' hunuj ix hachejab'lom han, xhi ya'.

¹⁴ Lawitu' x'apni yorahil b'ay ch'ok heb' ya' wa'oj, xawtentij ya' Booz tu' ya' Rut, xalni ya':

«Kat b'et ti'. Ikanh hapan halob', kat halab'anaytoj ixim xol no' vinagre», xhi ya'.

Haktu' xuh yay tz'onhnoj ya' Rut tu' xol heb' naj munlawom, xa'ni ya' Booz tu' ixim q'antzeb'il cebada tet ya'. Kaw k'ul xuh swa'kanoj ya', xnohkanoj ya'; ayto itah tu' mach xlahwi yuh ya'. ¹⁵ Yet xtopax ya' Rut tu' munil hunekxa, xalni ya' Booz tu' tet heb' naj smunlawom:

«Spitz'nhehab'pax ix yet xol ixim manojoxa yeyi, mach chekacha' ix. ¹⁶ Cheyayk'aynhe' hayeb'oj ixim cebada chek'upu'loj tu', yultik'a hek'ul cheyayk'aynhenoj ixim. Mach chemaya' ix yet sik'nojkanh ix ixim», xhi ya'.

¹⁷ Haktu' xuh spitz'nhen ya' Rut tu' ixim cebada sunilb'al tz'ayik, masanto x'ay numnahi. Yet xinihaltij ya' sat ixim, ek'b'al 40 libra ixim xi' ya'. ¹⁸ Lawitu' xijnitoj ya' ixim, xmeltzotoj ya' yul konhob', xyeni ya' ixim tet smi' kamom yichamil. Xa'nipax ya' ixim q'antzeb'il cebada tu' tet ya' Noemí, ixim xto kani yet lawi swa' ya'.

¹⁹ Xq'amb'en ya' Noemí tu' tet ya':

—¿B'ay tu' xapitz'nhe sunil ixim ti'? ¿B'ay tu' xach munla ti'nanh? ¿Tzet saq'al tet mak xyeni sk'ulch'anil sk'ul tawet!, xhi ya'.

Xal ya' Rut tet ya' Noemí mak ay stx'otx' b'ay xmunla ya', xalni ya':

Booz sb'ih ya' mama' b'ay xin munla ti'nanh han, xhi ya'.

²⁰ Haktu' xuh yalni ya' Noemí tu' tet ya' Rut:

—Ha' hojab' Komam Yahveh ch'anojajoj stxahyeb'al yib'anh hune' ya' winaj tu'. Syeh Komam sk'ulch'anil sk'ul jinh, mach xonh stinhchakanoj Komam, syehpax Komam sk'ulch'anil sk'ul yinh kamom hawichamil.

Kofamiliato ya' winaj tu', ha' ya' tu' chuh honh skolni, xhi ya'.

²¹ Xto kam yalnipax ya' Rut tu':

—Xalpax ya' wet han, ta chin kan munlahoj yinh heb' ix schejab'lom ya' han masanto yet xhlahwojkanh stz'unub' ya', xhi ya'.

²² Xta'wipax ya' Noemí tet yalib' tu', xalni ya':

—Kaw k'ul wunin ta chach kan sk'atanh heb' ix schejab'lom ya' tu', yunhe mach mak ch'etlojkoj tawinh sat hunujxa nan tx'otx'al, xhi ya'.

²³Haktu' xuh spitz'nhen ya' Rut tu' ixim cebada sk'atanh heb' ix schejab'lom ya' Booz tu', masantotik'a xtanhk'o yilaxkanh ixim cebada b'oj ixim trigo. Hun yekanoj ya' Rut b'oj ya' Noemí smi' naj kamom yichamil tu' yulb'al hunq'ahan tz'ayik tu'.

Sk'ulch'anil sk'ul ya' Booz

3¹Hune' tz'ayikalil, xal ya' Noemí tet ya' Rut: —Wunin, yetwanojxa ay hinsayni hunuj hawichamil han, yunhe k'ul chuh yek'oj hawuh. ²Kofamiliato ya' Booz, schejab'lom ya' heb' ix xach munla sk'atanh. Xhtoj ya' yiha'loj sq'al ixim cebada hune' aq'b'al ti' b'ay xhb'eyk'oj sunil anma yiha'loj sq'al yet. ³Ti'nanh xin, axhnanh, akój anh xuq' sam tawinh, kat hawanikoj hunuj xil haq'ap q'a' k'ulch'anto, kat hatoh b'et tu'. Yaja' mach chayeb' hab'ah tet ya' yalanhto maxhto xhwa'iloj ya' b'oj yalanhto maxhto chuk' ya' tzet chuk'u. ⁴K'ul chawute' hawilnoj b'ay tu' shilb'a'ayoj sb'ah ya' wayoj. Chach hitzojkoj sk'atanh ya', kat hawinojiloj yenhel yoj ya', kat hahilb'anojajoj hab'ah yojtaj ya'. Ha' ya' ch'alnoj tawet tzet yetwanoj ay hawunuj, xhi ya'.

⁵Xta'wi ya' Rut, xalni ya':

—Xhwub' sunil tzet chawal ti' han, xhi ya'.

⁶Haktu' xuh yaytoj ya' b'ay ch'el sq'al ixim cebada, xuni ya' sunil tzet xal ya' Noemí.

⁷Kaw tzalalal yekanoj sk'ul ya' Booz tu' lawi swa'iloj ya', lawitu' xtoh ya' shilb'anojajoj sb'ah sq'axepal b'ay tenankanh sat ixim cebada. Maytaxatu', yet xitzkoj ya' Rut tu' sk'atanh ya'

Booz yinh ewantajne, xiniloj ya' yenhel yoj ya', xshilb'anayoj sb'ah ya'. ⁸Yinhxa chuman aq'b'al, mach sq'ahul xuh yel swayanh ya' Booz, xb'ilen sb'ah ya', xab'entij ya' ta hilanayoj hune' ix ix yojtaj ya'.

⁹Xq'amb'en ya':

—¿Mak hach hachil?, xhi ya'.

Xta'wi ya' Rut:

—Hayin ti' Rut hin han, hin hachejab'lom han. Leb'atij sti' hacapa wib'anh hayin hin hachejab'lom ti' han, haxkam sfamiliato kamom wichamil haweh han, hach chuh hakolni hinfamilia han, xhi ya'.

¹⁰Xalni ya' Booz:

—Ha' hojab' Komam Yahveh ch'anojayoj stxahyeb'al hawib'anh kutz'in, haxkam q'a' ek'b'alto sk'ulal tzet chawuh ti' sataj hunq'ahan xax hawuh;^d maxhtik'a chab'ejkanoj hayeni sk'ulch'anil hak'ul yinh hafamilia. Xuh hasayni hunujxa naj winaj q'a' tzehto hinsataj han, hunuj naj q'alom mato hunuj naj meb'a', yaja' mach xawuh. ¹¹Ti'nanh xin kutz'in, matzet chal hak'ul. Xhwub' tzet chawal ti' han, haxkam sunil anma ay yul hinkonhob' ti' yohtaj han ta nohnajkoj sunil sk'ulal tawinh. ¹²Waxamkami chuh hex hinkolni han haxkam hinfamiliato kamom hawichamil han, yaja' ay hune'xa naj q'a' hefamiliato chuh hach skolni hinsataj han. ¹³Kananh wayoj hune' aq'b'al ti' b'et ti'. Chin tzoteloj b'oj naj hekal han, ta sjob' naj hach skolo', ha' naj xhmohoyoj tawinh; yaja' ta mach sjob' naj hach skolo', chin ta'wekoj yul hinti' yinh sb'ih Komam Yahveh han, ta hayin chach hinkolo' han. Ti'nanh xin, wayanh b'et ti' masanto sajb'ojiloj, xhi ya'.

^d3:10 *xax hawuh* Ilwejk'anab' Rt. 2:11

¹⁴Haktu' xuh skan ya' Rut tu' wayoj yojtaj ya' Booz hune' aq'b'al tu'. Kaw sab' x'ah wanoj ya' Rut tu', kaw k'ejto tanhto, maxhto ninoj stxumlax anma, haxkam xaxtik'a yal ya' Booz tu': «Mach hunuj mak chuh yohtajnheni ta ay hune' ix ix xulk'uj b'ay ch'el sq'al ixim cebada ti'», xhi ya'.

¹⁵Lawitu' xalni ya' Booz tu' tet ya' Rut:

—Iloj q'ap q'ape aykoj hapixoj, kat haleb'antoj q'ap yinh kaw k'ul, xhi ya'.

Haktu' xuh smalenayoj ya' Booz tu' wajeb' mal ixim cebada yib'anh q'ap q'ape tu', xanikanh ya' ixim stel yinh ya' Rut, haktu' xuh smeltzotoj ya' Rut tu' yul konhob'.^e

¹⁶Yet x'apni ya' Rut tu' sk'atanh ya' Noemí, xq'amb'en ya' Noemí tu' tet ya':

—¿Tzet xute sb'ah wunin?, xhi ya'.

X'ok ya' Rut tu' yalnoj sunil tzet xuh ya' Booz yinh ya'.

¹⁷Xto kam yalnipax ya' Rut tet ya' Noemí:

—Wajeb' mal ixim cebada xa' ya' wet han, xalni ya': “Yilal ay tzet ib'il hawuh, kat hawapnoj sk'atanh smi' kamom hawichamil”, xhi ya', xhi ya' Rut tu'.

¹⁸Haktu' xuh yalni ya' Noemí:

—Echmato tzet ch'elojkoj hune' ti' wunin. Haxkam mach sxewoj hune' ya' winaj tu', masantotik'a chila' ya' tzet ch'elojkankoj hune' tzetet ti' ti'nanh, xhi ya'.

Xmohyi ya' Booz b'oj ya' Rut

4¹Lawitu' xtoh ya' Booz tu' stz'onhb'anojayoj sb'ah sti' spultahil konhob'. Hatik'atu' x'ek'toj

^e3:15 *yul konhob'* Mach kaw stxumlax yinh hebreo ta ya' Rut mato ya' Booz xmeltzohi.

naj winaj chuh skolni sfamilia heb' ya' tu', naj yalnaj ya' Booz, xawtentij ya' naj, xalni ya':

—Katah cho', tz'onhb'a hab'ah b'et ti', xhi ya'.

Haktu' xuh stoh naj stz'onhb'anoj sb'ah b'et tu'.

²Xawtentij ya' Booz tu' lahunhwanh heb' ya' ijb'alom yinh konhob', xalni ya':

—Tz'onhanhwej b'et ti', xhi ya'.

Yet tz'onhanxa heb' ya' tu', ³xalni ya' Booz tu' tet naj sfamiliato ya' Elimelec:

—Aykoj ya' Noemí xb'eyk'oj b'et tx'otx' Moab, yaltenk'oj stx'otx' ya' kamom juxhtaj Elimelec.

⁴Yuxin xhwa' hawohtajnh'e han, yunhe haloq'nik'oj tx'otx' yuh hakolnikanoj tx'otx' yinh sat heb' ya' tz'onhan b'et ti' b'oj yinh sat heb' ya' ijb'alom yinh kokonhob'. Ta chawoche hakolo'kanoj tx'otx', loq'k'oj tx'otx'. Yaja' ta machoj, al wet ti'nanh han, haxkam mach hunujxa sfamilia ya' Elimelec tu' chuh skolnikanoj tx'otx'. Hachnhe q'a' hafamiliato ya', skab'xa wetij tawinh han, xhi ya'.

Chin kolkanoj tx'otx' han, xhi naj.

⁵Lawitu' xto yalnipax ya' Booz:

—Yet chaloq'noj'oj tx'otx' tx'otx' tu' tet ya' Noemí, yilal hamohyojpax b'oj ix Rut kamnajxa yichamil ah Moab, yunhe yet chilnoj ix yinh yunin, sb'ih kamom yichamil ix ch'okoj yinh b'oj mach ch'eloy sb'ih sfamilia kamom yichamil ix tu' yinh stx'otx', xhi ya'.

⁶Yet xab'en naj hune' ti', xalni naj:

—Kolkanoj tx'otx' hin helb'aloj han. Mach chuh hinkolnikanoj tx'otx' han, tajka ay tzet chuh yetantoj hune' tu' tzet ayin han, xhi naj.

⁷Yet payxa tu' b'et Israel, yet ay hunuj mak ch'anik'toj tzet yetwanoj ay yuni yinh sfamilia tet

hunujxa maka, mato yet chanik'toj hunuj tzetet yinh sb'ih hunujxa maka yet lahk'ulal yeyi, chiloj hune' mak tu' hune' sxanhab', kat ya'ni tet hune' mak ch'unuj hune' tu'. ⁸Yuxin haktu' xute naj sfamiliato ya' Elimelec tu', xalni naj.

—Kolkanoj tx'otx', xhi naj.

Xiniloj naj sxanhab', xanik'oj naj tet ya' Booz.

⁹Haktu' xuh yalni ya' Booz tu' tet heb' ya' ijb'alom yinh konhob' b'oj tet sunil anma hoyankoj b'et tu':

—Hex testigo hex, kaw yinh hesat chin loq'kank'oj sunil stx'otx' ya' kamom Elimelec tet ya' Noemí han, yet naj Quelión b'oj naj Mahlón. ¹⁰Testigohexpax winh han, ta xhwi'paxkanoj ix Rut ah Moab yixaltik'a naj kamom Mahlón wixaloj han, yunhe mach ch'eloy sb'ih sfamilia naj yinh yunin ix, kat ya'laxoj stx'otx' yunin ix tu' b'et ti', b'ay elnajkoj naj, b'ay stx'otx' sfamilia naj, xhi ya'.

¹¹Haktu' xuh sta'wi sunil mak ayayoj b'ay spultahil konhob' tu' b'oj heb' ya' ijb'alom yinh konhob', xalni heb' ya':

—Testigo honh tawinh han.

Ha' hojab' Komam Yahveh ch'anojayoj stxahyeb'al yib'anh ix ix ch'okoj hawixaloj, haka' xuh stxahyen Komam ya' Raquel b'oj ya' Lea. Haxkam yinh heb' ya' tu' xtit jik'al hayonh israelita honh ti'.

»Ayojab' yelapnojal chach yute'koj Komam Yahveh b'et tx'otx' Efrata, kaw nimej winaj hojab' chach utelaxojkoj b'et tx'otx' Belén.

¹²»Ha' hojab' Komam Yahveh ch'anojayoj stxahyeb'al hawib'anh, yunhe ya'noj ix ix tu' hawik'al. Haka' hojab' yik'al ya' Fares yuninal ya'

Tamar b'oj ya' Judá, hakojab'tu' ch'elojkoj hawik'al b'oj hune' ix q'opoh ti', xhi heb' ya'.

Ya' Obed

¹³ Haktu' xuh yi'ni sb'ah ya' Booz tu' b'oj ya' Rut, xmohyi heb' ya'. Xway ya' Booz tu' b'oj ya', xanihayoj Komam Yahveh stxahyeb'al yib'anh ya' Rut tu', xkan ya' yinh tzet yeyi, lawitu' xpitzk'a hune' ni'an swinaj unin ya'.

¹⁴ Xalni heb' ix ix ay yul konhob' tu' tet ya' Noemí: «¡Okojab' smay Komam Yahveh, haxkam ha' Komam x'a'ni hune' skolomal hawet! Ayojab' yelapnojal chub'kuj naj hawihtxikin ti' yul sat konhob' Israel.

¹⁵ Ha' naj ch'a'noj sk'ulch'anil hawila', kat yilnojkoj naj sk'ul tawinh yet kaw ixnam hachxa. Yunin ix hawalib' yeh naj, ix kaw chach ocheni. Q'a' ayto yelapnojal yekoj ix tawet, sataj hujwanhoj hawunin», xhi heb' ix.

¹⁶ Haktu' xuh schelnikanh ya' Noemí naj ni'an tu', x'ichikoj ya' yilnikoj sk'ul yinh naj, ha' ya' xch'ib'tzen naj.

¹⁷ Xalni heb' ix ix ch'ehayoj skawilal yatut ya' tu': «Xpitzk'a hune' yunin ya' Noemí», xhi heb' ix.

Obed xakoj heb' ix sb'ihoj naj ni'an tu'. Ha' ya' Obed tu' smam ya' Isaí; smam icham ya' David yeh ya' Obed tu'.

Stxolil yichmam ya' rey David

¹⁸ Ha' heb' ya' ti' yichmam ya' David:

Sk'ahol ya' Fares yeh ya' Hezrón;

¹⁹ sk'ahol ya' Hezrón, yeh ya' Ram; sk'ahol ya' Ram yeh ya' Aminadab.

²⁰ Sk'ahol ya' Aminadab yeh ya' Naasón; sk'ahol ya' Naasón yeh ya' Salmón.

²¹ Sk'ahol ya' Salmón, yeh ya' Booz; sk'ahol ya' Booz yeh ya' Obed.

²² Sk'ahol ya' Obed yeh ya' Isaí; sk'ahol ya' Isaí yeh ya' David.